

Nr 94.

Ankom till riksdagens kansli den 15 augusti 1914 kl. 6 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statens övertagande i vissa fall av ansvar för krigsrisk för fartyg och last.

(4:e avd.)

I en den 14 innevarande augusti avläten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition (nr 271) har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, där det för främjande av sjöfartens återupptagande finnes nödigt, tillvidare ikläda staten ansvar för krigsrisk för fartyg och last i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av tillkallade sakkunniga föreslagits.

I detta ärende har departementschefen till ovanberörda statsrådsprotokoll anfört följande:

Genom beslut den 13 augusti 1914 har Eders Kungl. Maj:t bemyndigat mig att inom finansdepartementet tillkalla sakkunniga för att utreda, huru de med anledning av krigstillståndet mellan främmande makter uppkomna svårigheterna för sjöfarten skulle kunna undanröjas och särskilt huru krigsriskförsäkring å fartyg och last lämpligen skulle kunna ordnas. På grund av detta bemyndigande har jag tillkallat överdirektören P. G. Laurin, direktörerna Hj. Blomberg, Harald Andersson och Einar Lange samt konsuln Thorsten Roberg.

Efter upprepade överläggningar hava de sakkunniga till mig avgivit följande yttrande:

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 6 saml. 54 häft. (Nr 94).

»Till herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet.

Sedan undertecknade blivit anmodade att utreda, huru krigsriskförsäkring å fartyg och last lämpligen skulle kunna ordnas, få undertecknade anföra följande:

I anledning av det nu pågående kriget emellan åtskilliga europeiska makter hava handeln och sjöfarten till och från Sverige i högst betänklig grad avstannat. Ehuru härvid givetvis en hel mängd omständigheter samverkat, så läser det icke kunna bestridas, att en av grundorsakerna härtill varit svårigheten för sjöfartens utövare att täcka den förhöjda risk, som är förenad med varors transport sjöledes i krigstid. De av enskilda bolag meddelade försäkringarne undantaga nämligen från försäkringsgivarens ansvar förlust, skada och kostnad, som förorsakas av eller äger samband med, bland annat, krig. Sålunda kunna redare och lastägare icke erhålla assurans för betäckande av sådana förluster, som förorsakats av beskjutning, minering, kollision med krigsfartyg, kapning eller beslagläggning, liksom ej heller för sådana sjöolyckor, som uppstått till följd av indragning av sjömärken eller fyrskepp eller släckning av fyrar.

I huru hög grad denna fråga under nu förefintliga förhållanden är förtjänt av statsmakternas uppmärksamhet, torde framgå därav, att, såvida vår export och import ej kan hjälpligen uppehållas, flere av vårt lands näringar kunna allvarligen skadas, varförutom många artiklar, erforderliga ej blott för folkets näring utan även för industriens drivande, komma att utebliva. I andra länder såsom t. ex. England, Frankrike, Danmark och Norge hava även statsmakterna vidtagit åtgärder för att söka avhjälpa missförhållandet. För Sveriges vidkommande tveka kommitterade därför icke att tillstyrka, att genom statens försorg åtgärder måtte vidtagas i syfte att möjliggöra försäkring mot krigsrisk. Härvid vilja kommitterade framhålla, att en försäkring endast av kasko (d. v. s. själva fartyget) näppeligen skulle leda till önskvärt resultat, utan torde det vara nödvändigt att möjliggöra jämväl försäkring av varor, dock med viss begränsning. Även ifråga om kasko anse kommitterade det icke tillrådligt att införa en allmän rätt till erhållande av försäkring, utan torde allenast sådana fartyg böra komma ifråga, som gå på sådana trader eller i sådan fraktfart, att vid prövning av omständigheterna i varje särskilt fall det kan befinnas vara av nytta för det allmänna att genom försäkrings beviljande stödja upprätthållandet av sådana förbindelser eller sådan fraktfart. Beträffande försäkring av varor bör i

enlighet härmed den begränsning göras, att försäkring allenast må beviljas å varor, skeppade ombord på sådan ångare, som av staten medgivits krigsförsäkring å kasko.

Omfattningen av den risk, som staten skulle ikläda sig, bör enligt kommitterades mening fastställas efter samma grunder som skett i andra länder, där staten iklätt sig ansvarighet för 80 procent av risken. Av försäkringstekniska skäl torde det emellertid vara lämpligt att anordna detta på olika sätt i fråga om försäkring å kasko och försäkring å varor. Under det att å kasko staten skulle allenast taga befattning med de 80 procent, för vilka staten skulle själv stå risken, så torde försäkringen av varor lämpligen böra anordnas så, att staten åtager sig hela risken, men enligt överenskommelse med de svenska sjöförsäkringsbolagen hos dessa återförsäkrar 20 procent av risken.

Vad angår beloppet av premierna, så torde dessa böra bestämmas per resa, dock till högst 5 procent och lägst 1 procent å försäkringsvärdet. Storleken av premien bör inom den angivna marginalen fixeras av den kommission, som för ändamålet må av Kungl. Maj:t tillsättas; och bör det på denna kommission jämväl ankomma att slutgiltigt fastställa de ersättningar, som böra i anledning av inträffat haveri utgå.

Även i annat avseende torde en begränsning av risken vara erforderlig. Såsom regel torde det nämligen icke vara lämpligt att på en köl taga alltför stora risker. Kommitterade vilja i sådant avseende föreslå, att i regel på en köl icke i sin helhet försäkras högre värde än 500,000 kronor kasko och 500,000 kronor last.

Emot erhållande av dylik krigsförsäkring bör emellertid enligt kommitterades mening vederbörande redare förplikta sig att på egen risk eller kostnad ansvara för dödsfall eller olycksfall på grund av krigsriskan bland besättningen i samma omfattning, som nu allmänt tillämpade olycksfallsförsäkringar för besättning medgiva rätt till ersättning vid dödsfall och olycksfall på grund av andra i tjänsten förefallande omständigheter.

Stockholm den 14 augusti 1914.

H. Andersson.

Hj. Blomberg.

E. Lange.

P. G. Laurin.

Thorsten Roberg.»

De vittgående rubbningar i det ekonomiska livet, som det i Europa inträdde krigstillståndet medfört, hava i särskilt hög grad inverkat å den internationella sjöfarten, vilken till stor del avstannat. Att den svenska sjöfarten till främmande länder åter upptages, i den mån förhållan-

*Departements-
chefen.*

dena sådant medgiva, är emellertid av mycket stor vikt för såväl jordbrukets och exportindustriens avsättning för sina produkter som för industriens förseende med kol och andra förnödenheter. Ett villkor för sjöfartens återupptagande är att krigsriskerna för fartyg och last täckes, och då enskilda försäkringsanstalter icke alls eller åtminstone endast i mycket begränsad omfattning lära vara villiga att ikläda sig nämnda risk, synes det vara nödvändigt, för att man skall kunna hysa förhoppning om sjöfartens återupptagande, att staten i viss mån träder emellan för krigsriskernas täckande.»

I anledning härav och då departementschefen i huvudsak ej hade något att erinra mot vad förenämnda sakkunniga anfört i ämnet, hemställde departementschefen om avlåtande av proposition till riksdagen av ovan angivna innehåll.

*Utskottets
yttrande.*

Ehuru det föreliggande förslaget otvivelaktigt i sig innebär möjligheten till att staten kan komma att ikläda sig ansvar för risken till högst betydande belopp med därav tilläventyrs uppkommande avsevärda förluster, har utskottet likväl — med hänsyn till nödvändigheten av att effektiva åtgärder ofördröjligen vidtagas för upphjälpande av vår på grund av de utrikespolitiska förhållandena i allmänhet synnerligen tryckta och på stora områden alldeles avstannade export- och importrörelse och då utskottet funnit Kungl. Maj:ts förslag väl ägnat att undanröja det största hindret för denna rörelse, omöjligheten att till rimligt pris erhålla krigsförsäkring å fartyg och last — ansett sig böra tillstyrka bifall till förslaget. Härvid har utskottet velat erinra att de i ärendet tillkallade kommitterade uttalat den uppfattningen att såsom villkor för erhållande av krigsförsäkring borde uppställas förpliktelse för vederbörande redare att på egen risk eller kostnad ansvara för dödsfall eller olycksfall på grund av krigsriskerna bland besättningen i samma omfattning, som nu allmänt tillämpade olycksfallsförsäkringar för besättning medgiva rätt till ersättning vid dödsfall och olycksfall på grund av andra i tjänsten förefallande omständigheter. Utskottet förväntar, att av Kungl. Maj:t utfärdas bestämmelser till vinnande av det av kommitterade sålunda antydda önskemålet.

Vidare har utskottet velat framhålla nödvändigheten av att med noggrannhet vakas däröver att varken vederbörande lastemottagare eller eventuella mellanhänder vid försäljning av sålunda genom statens medverkan importerad vara på allmänhetens bekostnad bereder sig oskälig vinst. Jämväl torde böra tillses att icke genom allt för höga frakter varuprisen över hövan uppdrivas eller exporten omöjliggöres. Skulle

lastemottagare eller redare beträdas med sådant förfaringssätt, läser något statens övertagande av ansvar för krigsrisk för denne mottagare eller redare icke vidare böra ifrågakomma. Vilka åtgärder som äro erforderliga till förhindrande av sådan oskäligen prisstegring läser böra överlämnas åt Kungl. Maj:ts beprövande. Utskottet vill endast erinra därom, att Kungl. Maj:t i avseende å en synnerligen stor och viktig del av importen, nämligen livsförnödenheter, numera i den av Kungl. Maj:t tillsatta s. k. livsmedelskommissionen har ett organ, som läser kunna förväntas med särskild uppmärksamhet följa ifrågavarande prisförhållanden och därest omständigheterna därtill föranleda, föreslå åtgärder till prisernas reglering till skäligen belopp.

Under uttalande härav får utskottet hemställa,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att, där det för främjande av sjöfartens återupptagande finnes nödigt, tillsvidare ikläda staten ansvar för krigsrisk för fartyg och last i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av tillkallade sakkunniga föreslagits.

Stockholm den 15 augusti 1914.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.